Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

21. mai 2015 *

Eelotsusetaotlus — Direktiiv 2006/126/EÜ — Juhiloa vastastikune tunnustamine — Keeluaeg — Liikmesriigis juhiloa väljastamine enne keeluaja kehtima hakkamist alalise elukoha liikmesriigis — Alalise elukoha liikmesriigis teises liikmesriigis väljastatud juhiloa kehtivuse tunnustamisest keeldumise põhjused

Kohtuasjas C-339/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberlandesgericht Nürnbergi (Saksamaa) 26. juuni 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. juulil 2014, kriminaalasjas süüdistuses

Andreas Wittmann,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president C. Vajda, kohtunikud A. Rosas (ettekandja) ja E. Juhász,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— A. Wittmann, esindaja: *Rechtsanwalt* W. Säftel,

— Euroopa Komisjon, esindajad: G. Braun ja N. Yerrell,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/126/EÜ juhilubade kohta (ELT L 403, lk 18) artikli 11 lõiget 4.

* Kohtumenetluse keel: saksa.

2 Taotlus on esitatud kriminaalmenetluses, milles A. Wittmanni süüdistatakse Saksamaa territooriumil 16. mail 2013 sõiduki juhtimises selleks ette nähtud juhiluba omamata.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2006/126 põhjendused 2 ja 15 näevad ette:

„(2) Juhilubasid käsitlevad eeskirjad on oluline osa ühisest transpordipoliitikast, need aitavad parandada liiklusohutust ning hõlbustavad selliste isikute vaba liikumist, kes asuvad elama muus liikmesriigis kui juhiloa väljastanud liikmesriik. Isikliku transpordi olulisust silmas pidades soodustab vastuvõtva liikmesriigi poolt nõuetekohaselt tunnustatud juhiloa omamine inimeste liikumis- ja asutamisvabadust. […]

[…]

(15) Liiklusohutusega seotud põhjustel peaksid liikmesriigid suutma kohaldada juhilubade äravõtmist, peatamist, uuendamist ja tühistamist käsitlevaid siseriiklikke sätteid kõigi loaomanike suhtes, kelle alaline elukoht on nende territooriumil.”

4 Selle direktiivi artikli 2 lõige 1 näeb ette, et liikmesriikide väljastatud juhilubasid tunnustatakse vastastikku.

5 Nimetatud direktiivi artikli 11 lõige 4 näeb ette:

„Liikmesriik keeldub juhiloa väljastamisest taotlejale, kelle juhiluba on teises liikmesriigis piiratud, peatatud või ära võetud.

Liikmesriik keeldub tunnustamast ükskõik millise teises liikmesriigis väljastatud juhiloa kehtivust sellise isiku puhul, kelle juhiluba on nimetatud teise liikmesriigi territooriumil piiratud, peatatud või ära võetud.

Liikmesriik võib keelduda juhiloa väljastamisest ka taotlejale, kelle juhiluba on teises liikmesriigis kehtetuks tunnistatud.”

Saksamaa õigus

6 Asjakohane Saksamaa õigusakt on määrus isikute liiklusesse lubamise kohta (Verordnung über die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr – Fahrerlaubnis-Verordnung), 10. jaanuari 2013. aasta redaktsioonis (edaspidi „FeV”).

7 FeV § 28 lõige 1 näeb ette põhimõtte, mille kohaselt kehtiv Euroopa Liidu või Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) juhiluba, mis on väljastatud teises liikmesriigis, annab loa omanikule õiguse Saksamaal mootorsõidukit juhtida.

8 Selle paragrahvi lõikes 4, mis kehtestab sellest reeglist erandi, on sätestatud:

„Lõikes 1 viidatud õigus ei kehti EL-i ega EMP juhiloa omanike puhul

[…]

3. kelle suhtes on kohus Saksamaa territooriumil kohaldanud juhiloa ajutise või lõpliku äravõtmise meedet või kelle suhtes ametiasutus on teinud otsuse kohaldada viivitamata täitmisele kuuluvat või lõplikku juhiloa äravõtmise meedet või kellele on lõpliku otsusega keeldutud juhiluba väljastamast või kellelt ei ole juhiluba ära võetud ainult seetõttu, et nad vahepeal sellest loobusid,

4. kellele ei saa jõustunud kohtuotsuse tõttu juhiluba väljastada,

[…]

Esimese lause punkte 3 ja 4 tuleb kohaldada ainult juhul, kui neis nimetatud meetmete kohta on tehtud kanne liikluseeskirjade rikkumiste keskregistrisse ja seda ei ole Saksa liiklusseaduse [Straßenverkehrsgesetz] § 29 alusel kustutatud […]”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

9 Liikluskontrolli käigus 16. mail 2013 Rothenburg ob der Tauberis, (Saksamaa) esitas Saksamaa kodanik A. Wittmann liidu juhiloa, mis oli talle väljastatud Poola ametivõimude poolt.

10 Saksamaa ametivõimud leidsid, et Poolas omandatud juhiloa kehtivust ei saa nende territooriumil tunnustada, ja algatasid A. Wittmanni suhtes kriminaalmenetluse juhiloata sõitmise eest. A. Wittmann ei saanud nende sõnul tugineda Poola juhiloale, kuna ta oli Saksamaal varem süüdi mõistetud, millega kaasnes teatava ajavahemiku jooksul juhiloa saamise keeld.

11 Selles tulenevalt mõistis Amtsgericht Ansbach (Ansbach’i esimese astme kohus) tema üle kohut ja 23. jaanuaril 2014 karistas teda juhiloata sõitmise eest kuuekuulise vangistusega. Seda tehes kinnitas nimetatud kohus Saksamaa ametivõimude seisukohta.

12 Mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtus käsitlusel oleva vaidluse asjaolusid, siis märgib see kohus, et 1. detsembril 2004 toimunud liikluskontrolli käigus esitas A. Wittmann võltsitud Tšehhi juhiloa. Amtsgericht Lindau (Lindau esimese astme kohus), kes oli pädev piirkondlik kohus, määras 18. juuli 2005 otsuses üksnes juhiloa väljastamise keeluaja, st ajavahemiku, mille jooksul ei tohi anda juhiluba isikule, kellel puudub juhiluba – kuna see võeti temalt ära juba varem või tal ei ole seda veel kunagi olnud. Amtsgericht Lindau langetas sellise otsuse, kuna A. Wittmanni juhiluba oli temalt ära võetud 2001. aastal.

13 See Amtsgericht Lindau kohtuotsus jõustus 14. juulil 2006. Juhiloa andmise keeluaeg algas 14. juulil 2006 ja lõppes aasta hiljem ehk 14. juulil 2007. Saksa karistusseadustiku kohaselt hakkab juhiloa andmise keeluaeg kulgema alles karistusotsuse jõustumisega.

14 Kuigi pärast Amtsgericht Lindau kohtuotsust A. Wittmann Saksamaal uut juhiluba ei taotlenud, sai ta Poolas juhiloa 14. septembril 2005, st pärast 18. juuli 2005. aasta kohtuotsuse väljakuulutamist, kuid enne selle jõustumist ja enne aastase keeluaja algust.

15 A. Wittmann esitas liikluskontrolli käigus Rothenburg-ob-der-Tauberis 15. septembril 2009 oma Poola juhiloa. 4. mai 2010. aasta otsusega määrati talle juhiloata sõitmise eest kuuekuuline vangistus, mille ta ka ära kandis.

16 Sellesama Poola juhiloa esitas ta ka 16. mail 2013 toimunud liikluskontrolli käigus Rothenburg-ob-der-Tauberis, millele viidatakse käesoleva kohtuotsuse punktis 9.

17 Oma 23. jaanuari 2014. aasta otsuses sedastas Amtsgericht Ansbach üksiti, et varem on A. Wittmann juhiloata sõitmise eest juba 11 korral süüdi mõistetud. Nimelt võeti talt tema Saksa juhiluba ära 2001. aastal ja hiljem ei ole Saksamaal talle ühtki teist luba väljastatud.

18 A. Wittmann esitas selle 23. jaanuari 2014. aasta otsuse peale kassatsoonkaebuse Oberlandesgericht Nürnbergile (Nürnbergi kõrgeim piirkondlik kohus). Vangistuse täitmisele pööramine peatati kuni eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsuse väljakuulutamiseni.

19 Kaheldes võimalikus kohustuses tunnustada Poola juhiluba direktiivi 2006/126 alusel, otsustas Oberlandesgericht Nürnberg menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [direktiivi 2006/126] artikli 11 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et juhiloa äravõtmisega on samaväärne see, kui sõidukijuhilt ei võeta juhiluba ära üksnes seetõttu, et see oli temalt ära võetud juba varem ja tal ei ole seega juhiluba, ning see, kui samal ajal nähakse ette, et asjaomasele isikule ei tohi kindlaksmääratud ajavahemikul uut juhiluba anda?”

Eelotsuse küsimuse analüüs

20 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2006/126 artikli 11 lõike 4 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et meedet, millega liikmesriik, kes ei saa sõidukijuhilt tema juhiluba ära võtta, kuna see on varasema otsusega juba ära võetud, määrab, et teatava ajavahemiku jooksul ei tohi sellele isikule uut juhiluba väljastada, tuleb käsitada kui juhiluba piiravat, peatavat või äravõtvat meedet selle õigusnormi tähenduses, mille tagajärjel on takistatud igasuguse teises liikmesriigis väljastatud juhiloa kehtivuse tunnustamine enne selle ajavahemiku lõppu.

21 A. Wittmanni arvates ei ole Euroopa Kohtu selle valdkonna varasemate kohtuotsuste aluseks olevad asjaolud käesoleva kohtuasja omadega võrreldavad. Ta väidab, viidates Euroopa Kohtu praktikale seoses juhilubade vastastikuse tunnustamisega (kohtuotsus Akyüz, C-467/10, EU:C:2012:112, punkt 46), et sellele põhimõttele ei tohiks uusi erandeid lisada. Tema sõnul on Euroopa Kohus välja arendanud kaks selget erandi juhtumit, st elukohanõude eiramine, mis põhikohtuasja juhtumis ei mängi mingit rolli, ja teiselt poolt välismaise juhiloa omandamine pärast juhtimisõiguse äravõtmist liikmesriigis või keeluaja jooksul. A. Wittmanni sõnul ei saanud ta oma Poola juhiluba keeluaja jooksul, kuna see keeld jõustus alles pärast nimetatud loa saamist.

22 Euroopa Komisjon märgib, et eelotsusetaotluse esitanud kohus osutas sarnasustele käesoleva kohtuasja ja nende asjaolude vahel, mis olid aluseks kohtuotsusele Weber (C-1/07, EU:C:2008:640). Komisjoni arvates tuleb uurida, kas nende kahe kohtuasja vahel esineb erinevusi, mis õigustaksid erinevat õiguslikku hinnangut. Tema sõnul ei ole sellega tegu, sest A. Wittmann on oma Poola juhiloa osas sarnases olukorras sellega, millest lähtuti kohtuotsuse Weber (C-1/07, EU:C:2008:640) aluseks olnud kohtuasjas.

23 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt näeb direktiivi 2006/126 artikli 2 lõige 1 ning nõukogu 29. juuli 1991. aasta direktiivi 91/439/EMÜ juhilubade kohta (EÜT L 237, lk 1, ELT eriväljaanne 07/01, lk 317), mis eelnes direktiivile 2006/126, artikli 1 lõige 2 ette liikmesriikides väljastatud juhilubade vastastikuse tunnustamise ilma igasuguste formaalsusteta (vt selle kohta kohtuotsused Akyüz, C-467/10, EU:C:2012:112, punkt 40, ja Hofmann, C-419/10, EU:C:2012:240, punktid 43 ja 44).

24 Igal juhul, direktiivi 2006/126 artikli 11 lõike 4 teine lõik näeb omakorda ette, et liikmesriik keeldub tunnustamast ükskõik millise teises liikmesriigis väljastatud juhiloa kehtivust sellise isiku puhul, kelle juhiluba on nimetatud teise liikmesriigi territooriumil piiratud, peatatud või ära võetud.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest ilmneb, et enne, kui A. Wittmann sai 14. septembril 2005 oma Poola juhiloa, oli Amtsgericht Lindau 18. juulil 2005 määranud talle Saksamaa juhiloa väljastamise keelu. Kuna Amtsgericht Lindau kohtuotsus muutus lõplikuks 14. juulil 2006, siis järelikult jõustus loa

väljastamise keeld samal päeval ja lõppes üks aasta hiljem, st 14. juulil 2007. Lisaks oli Saksamaal juhiloa väljastamise keeldu põhjendavad asjaolud tehtud teatavaks 1. detsembril 2004, st enne nimetatud Poola juhiloa väljastamise kuupäeva.

26 Tuleb meenutada, et kohtuotsuse Weber (C-1/07, EU:C:2008:640) aluseks olnud kohtuasjas oli tegemist isikuga, kes juhtis Saksamaal mootorsõidukit uimastite mõju all ja kelle suhtes kohaldati lisaks trahvile ka juhiloa peatamist üheks kuuks. Saksa juhiluba võeti talt seejärel ära samadel asjaoludel. Pärast tema juhiluba peatavat haldusotsust, kuid enne selle otsuse lõplikuks muutumist ja enne hilisemat otsust, millega tema juhiluba ära võeti, oli see isik saanud Tšehhi juhiloa, mida Saksamaa ametivõimud keeldusid tunnustamast.

27 Selles otsuses leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 91/439 artikli 1 lõikega 2 ja artikli 8 lõigetega 2 ja 4 ei ole vastuolus see, kui liikmesriik keeldub oma territooriumil tunnustamast teises liikmesriigis väljastatud juhiloast tulenevat juhtimisõigust, kui selle juhiloa omanikult on esimeses liikmesriigis juhtimisõigus ära võetud, kuigi otsus äravõtmise kohta on tehtud pärast nimetatud juhiloa väljastamist, kuna juhiluba omandati esimese liikmesriigi väljastatud loa kehtivuse peatumise ajal ning nii kehtivuse peatamise kui ka juhiloa äravõtmise aluseks olnud põhjused esinesid ka teise juhiloa väljastamise kuupäeval (vt selle kohta kohtuotsus Weber, C-1/07, EU:C:2008:640, punkt 41. Vt ka kohtuotsus Apelt, C-224/10, EU:C:2011:655, punkt 31).

28 Põhikohtuasjas A. Wittmanni suhtes kehtestatud meede on mõistagi erinev F. Weberi suhtes kohaldatud meetmetest, kuna F. Weberil oli kogu aeg olemas tema Saksa juhiluba, kui ta pani Saksamaa territooriumil toime rikkumise, mida käsitletakse kohtuotsuse Weber (C-1/07, EU:C:2008:640) aluseks olnud kohtuasjas; nii ei olnud see aga A. Wittmanni puhul põhikohtuasjas käsitletava rikkumise toimepanemise ajal. Asjaolu, et A. Wittmannil ei olnud Saksamaa juhiluba, mida oleks saanud ära võtta, ei ole direktiivi 2006/126 artikli 11 lõike 4 teise lõigu kohaldamisel siiski oluline. Nimelt tuleb niisugustel asjaoludel käsitada uue juhiloa saamise keeldu kui piiravat, peatavat või äravõtvat meedet selle sätte tähenduses (vt selle kohta kohtuotsus Apelt, C-224/10, EU:C:2011:655, punkt 33, kus Euroopa Kohus sedastas, et sellist juhiloa äravõtmist saab pidada direktiivi 91/439 artikli 8 lõigetes 2 ja 4 osutatud juhtimisõiguse peatamiseks).

29 Nagu väidab komisjon, tähendaks niisuguste meetmete direktiivi 2006/126 artikli 11 lõike 4 teise lõigu kohaldamisalast väljajätmine seda, et isikuid, kes juhiluba omamata on rikkunud liikluseeskirju, koheldaks paremini kui neid, kes panid niisugused rikkumised toime juhiluba omades. Niisugune tagajärg läheks vastuollu liiklusohutuse eesmärgiga, mille olulisust rõhutatakse selle direktiivi põhjendustes 2 ja 15.

30 Kui liikmesriik peaks olema kohustatud tunnustama mõne teise liikmesriigi poolt isikule väljastatud juhiloa kehtivust, samas kui esimene liikmesriik on selle isiku suhtes kehtestanud juhiloa saamise keelu oma territooriumil, asjaolude tõttu, mis eelnesid selle teise liikmesriigi juhiloa väljastamisele, siis julgustaks see isikuid, kes on liikmesriigi territooriumil pannud toime rikkumise, mille eest võidakse määrata niisugune meede, siirduma mõnda teise liikmesriiki, et saada uus juhiluba ja seeläbi vältida niisuguste rikkumiste haldus- ja karistusõiguslikke tagajärgi, ning see kahjustaks lõppastmes juhilubade vastastikuse tunnustamise korra aluseks olevat usaldust (vt selle kohta kohtuotsus Weber, C-1/07, EU:C:2008:640, punkt 39).

31 Asjaolu, et seda meedet määrav kohtuotsus muutus lõplikuks pärast teises liikmesriigis juhiloa väljastamist, on siinkohal ebaoluline, kuna see juhiluba omandati pärast selle kohtuotsuse väljakuulutamist ning nimetatud meedet õigustavad asjaolud olid olemas ka kõnealuse juhiloa väljastamise kuupäeval (vt selle kohta kohtuotsus Weber, C-1/07, EU:C:2008:640, punktid 36 ja 41).

32 Seetõttu tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2006/126 artikli 11 lõike 4 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et meedet, millega isiku alalise elukoha liikmesriik, kes ei saa sellelt isikult tema juhiluba ära võtta, kuna see on varasema otsusega juba ära võetud, määrab, et teatava ajavahemiku

jooksul ei tohi sellele isikule uut juhiluba väljastada, tuleb käsitada kui juhiluba piiravat, peatavat või äravõtvat meedet selle õigusnormi tähenduses, mille tagajärjel on takistatud igasuguse teises liikmesriigis väljastatud juhiloa kehtivuse tunnustamine enne selle ajavahemiku lõppu. Asjaolu, et seda meedet määrav kohtuotsus muutus lõplikuks pärast teises liikmesriigis juhiloa väljastamist, on siinkohal ebaoluline, kuna see juhiluba omandati pärast selle kohtuotsuse väljakuulutamist ning nimetatud meedet õigustavad asjaolud olid olemas ka kõnealuse juhiloa väljastamise kuupäeval.

Kohtukulud

33 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/126/EÜ juhilubade kohta artikli 11 lõike 4 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et meedet, millega alalise elukoha liikmesriik, kes ei saa sõidukijuhilt tema juhiluba ära võtta, kuna see on varasema otsusega juba ära võetud, määrab, et teatava ajavahemiku jooksul ei tohi nimetatud isikule uut juhiluba väljastada, tuleb käsitada kui juhiluba piiravat, peatavat või äravõtvat meedet selle õigusnormi tähenduses, mille tagajärjel on takistatud igasuguse teises liikmesriigis väljastatud juhiloa kehtivuse tunnustamine enne selle ajavahemiku lõppu. Asjaolu, et seda meedet määrav kohtuotsus muutus lõplikuks pärast teises liikmesriigis juhiloa väljastamist, on siinkohal ebaoluline, kuna see juhiluba omandati pärast selle kohtuotsuse väljakuulutamist ning nimetatud meedet õigustavad asjaolud olid olemas ka kõnealuse juhiloa väljastamise kuupäeval.

Allkirjad